

Emlékezés 1943. január 12-re – Don-kanyar
2009

Kedves Testvéreim az Úrban!

1943. január 12-re emlékezünk, amikor a Don-kanyarban az ellenség átfogó hadművelete következtében megsemmisítő vereség érte a második magyar hadsereget.

Amikor a történelmi eseményeket vizsgáljuk, sohasem elégedhetünk meg az adott esemény adott időpontbeli vizsgálatával, az események előzményeit is meg kell vizsgálnunk, mert könnyen téves következtetésekhez juthatunk, sőt sok esetben az eseményt követő időszak történései is befolyásolhatja megítélésünket.

Különösen érvényes ez azokra a történelmi eseményekre, amelyekről hosszú időn keresztül nem lehetett beszélni sem, vagy az előzmények megemlítésére egyáltalán nem, vagy csak az adott politikai kurzus szája ízének megfelelő válogatás után kerülhetett sor. Ilyen a Doni csata is, amelyre most emlékezünk.

A száraz tények röviden a következők:

A hadsereg létszámát az 1942 tavaszi részleges mozgósítás során a hadi létszámra egészítették ki és a nyár folyamán több lépcsőben elindították a frontra, amely akkor a Don folyó közelében húzódott és védelmét kb. 200 km hosszon a 2. magyar hadseregnek kellett biztosítania. A nyári viszonylag sikeres előrenyomulást álló háború követte, amely felőrölte nem csak az egyébként is szűkös fegyver és lőszer készletet, de a katonák küzdeni akarását és lelki tartalékait is. A gyors vereséghez nagyban hozzájárult a szokatlanul és hirtelen beköszöntött nagy hideg (-35 fok) és a szövetséges hadak (olaszok, románok) összeroppanása is.

A Don-kanyarral kapcsolatos, leggyakrabban hangoztatott sommás ítéletek közül az első és legtöbbször hangoztatott, hogy a Horthy-fasiszta Magyarország vezetése a háborúból való kiugrás helyett vágóhídra küldte a számára legveszélyesebb réteg fiait, a nincstelen parasztságét.

Hát vizsgáljuk meg ezt az állítást egy kicsit közelebről.

1939. augusztus 23.-a, a Molotov-Ribbentrop paktum napja, amelynek titkos záradékában Németország és a Szovjetunió megegyezik abban, hogy bármely konfliktus esetén Lengyelország mely területei esnek német és mely területei szovjet-orosz érdekek alá. Ezt megelőzően az angolszász diplomácia fél éven keresztül ellehetetlenítette a német diplomácia lépéseit, belekényszerítve ezzel az első világháború utáni teljesíthetetlen úgynevezett „békével” padlóra kényszerített és abból éppen felállni készülő Németországot egy újabb háborúba.

1939 szeptemberében aztán egy provokatív cselekmény megtörténte után elindul Lengyelország megszállása nyugatról a német, keletről a szovjet-orosz haderő részéről.

Nem sokkal ezután megtörténik az európai történelem egyik legocsmányabb mézárása a Katyni, amellyel a Szovjetunió Sztálin bizonyítható beleegyezésével és parancsára lefejezi a lengyel katonai vezetést, gyalázatosan meggyilkolva 13.000 lengyel tisztet. Hozzá kell tenni, hogy a legutóbbi időkig az emberi jogok bajnokai, a nagy nyugati demokráciák cinkos hallgatásával a németek nyakába varrták ezt az aljas tettet.

Még egy fontos esemény: 1940 májusában a budapesti Városligetben egy kiállításon Németország és a Szovjetunió pavilonja egymás mellett van a városligetben. Ezután nem sokkal, 1940. november 11-én Molotov Berlinbe látogat, ahol a következő kérdésekben tájékozik:

1. Mit szólna Németország ahhoz, ha Szovjet-országra még egyszer bevonulna Finnországba;
2. Megszállná Bulgáriát;
3. és a Dardanellákat

Fenti kérdésekre adandó pozitív válasz esetén a Szovjetunió kilátásba helyezte a Háromhatalmi Egyezményhez történő csatlakozását.

Mivel a sokat szidott náci Németország ez esetben elvi politizálást folytatott és nem azt nézte, amit a mai politikusok is minduntalan egyetlen döntő tényezőként vesznek figyelembe, hogy „mennyit hoz a konyhára”, ezért a válasz a következő volt:

Finnország Németország szövetségese a szovjetek által megszállt terület kivételével, tehát újbóli megszállását Németország nem nézné jó szemmel. Bulgária ügyében Szovjet-országra forduljon Bulgáriához, a Dardanellák ügyében pedig szintén nem illetékes Németország, kérdezzék meg Mussolinit.

Mivel Molotov erről a tárgyalásról eredmény nélkül tért vissza, ekkor dőlt el a Szovjetunió és Németország közötti háború indulásának kérdése.

De vessünk egy pillantást arra is, hogy mekkora esélye volt Magyarországnak a liberálisok és kommunisták által annyira magasztalt angolszász szövetségen belüli pártfogóra találásban. A történelmi eseményeket áttekintve kijelenthetjük, hogy semmi.

Az első világháborút lezáró, minden jogot nélkülöző és példátlanul igazságtalan béke-diktátum által okozott sérelmek legalább részleges orvoslását jelentő első és második bécsi döntést megelőzően kaptunk-e támogatást ezektől az országoktól? De hogy frissebb példával is szolgáljak, ki ígérte meg Teleki Pál halálakor, hogy a második világháborút lezáró béketárgyalásokon majd egy széket üresen hagynak? Aztán a párizsi béke, mint tudjuk, megerősítette a teljességgel jogtalan trianont. Összegezve kivel szövetkezhetett volna az igazságát kereső Magyarország ebben az időben?

Az évforduló kapcsán még egy sokat hangoztatott és teljességgel igaztalan vádat kell helyére tennünk: a hadüzenetek kérdését. A minden történelmi alapot nélkülöző vád ugyanis így hangzik: Magyarország hadat üzent a Szovjetunióknak, Angliának és az Egyesült Államoknak. (Bárdossy miniszterelnökünket ezzel is megvádolta a kommunista befolyásolt népbíróság.)

Hát vegyük akkor ezt górcső alá:

1941. július 25-én Kőrösmezőn szovjet repülőről támadás érte a menetrend szerinti vonatot, amelyet még elhallgatott az akkori média, nem akarván hangulatot kelteni a népben.

Július 26-án azonban Kassát is bombázzák szovjet repülőgépek, melynek következményeként Bárdossy miniszterelnök, a kormány és Horthy beleegyezésével bejelenti: tudomásul vettük, hogy a háborús cselekménnyel a hadiállapot a Szovjetunió és Magyarország között beállt. Tehát nem mi üzentünk hadat a Szovjetunióknak, hanem a hadüzenet nélkül bekövetkezett támadás okán beállt országaink között a hadiállapot. És hasonló történt az említett további országok esetében.

Amúgy a hadüzenettel kapcsolatban meg kell említenem, hogy a Szovjetunió Finnország, a balti államok, Lengyelország és Bulgária esetében is elmulasztotta ezt megtenni. Őt országot tiportak le 1941-ig, hadüzenet nélkül - ez nyilván eszébe juthatott a kassai bombázás után minden magyarnak...

Emlékezve a 66 évvel ezelőtt bekövetkezett eseményekre és az ország érdekéért tudatosan vagy anélkül harcoló hősökre, azt gondolom, az égre kell emelnünk tekintetünket és a magasságban kell őket keresnünk.

Ambrus Károly